

Основни препоръки

1. Съобразяване с Digital Omnibus и участие в европейската стандартизация

Предстоящата работа на европейско ниво е предимно техническа: хармонизираните стандарти, насоките и актовете за изпълнение. Препоръчваме законът да предвиди механизъм за участие на български експерти и в научния панел към EU AI office. INSAIT работи по тези теми и може да бъде от помощ.

2. Модернизиране на закона спрямо последните промени в EU AI Act

Актът за ИИ вече се прилага, а с Регламент (ЕС) 2026/1744 (Digital Omnibus), в сила от 27 юли 2026 г., той беше изменен в няколко посоки, които не са отразени. Например EU AI Office получава изключителна надзорна компетентност върху системите с ИИ, интегрирани в много големи онлайн платформи и търсачки. Надзорът върху системните рискове на тези платформи по Digital Services Act също е правомощие на ЕК.

3. Модернизация на програми и технически конспект

§ 29 от ПЗР задължава МОН общо да включи изучаването на ИИ в държавния образователен стандарт. Конкретни мерки за математика, статистика, програмиране и анализ на данни в гимназиите и висшите училища няма. Освен това Националната рамка за компетентности по ИИ по чл. 17 (5) се съгласува само с Института по публична администрация и националния координатор. Така фокусът ѝ е върху държавната администрация, а не върху образованието и пазара на труда. Препоръчваме рамката изрично да обхваща учениците, студентите и работещите. Тя трябва да се съгласува с висшите училища, академичната общност или МОН, МТСП и работодателските организации и да е обвързана с учебните програми по точните науки.

4. Данни от държавата

Планът за ИИ системата, която взима всички данни от държавата (НСИ и т.н. както беше споменато в презентацията) е много оптимистичен, със значително нетривиално изпълнение, където не е сигурно дали и с най-модерните технологии може да се достигне до очакваното ниво на полезност. Трябва да се състави по-ясен проект какво точно представлява това и дали и как може да се осъществи.

Коментари около интеграцията на ИИ в държавата и ролята на съответните органи

1. Съгласуване на различни страни

Съгласуването на експерти в държавността, правото, информационните системи, изкуствен интелект и т.н., ще бъде много сложно, ако няма съгласие за общ план и изяснени шаблони на действие, каквито няма. INSAIT работи по създаването на такива шаблони чрез пилотните проекти в институции като НАП, Сметна Палата, ИСУН, МОН, Община Бургас и множество други.

2. Консултации за ИИ рамки с технически експерти

Консултативният съвет по чл. 5 (6) дава само незадължителни становища. Координаторът няма задължение да се консултира с технически експерти, когато изготвя методиките по чл. 13, 20 и 31 или съгласува програми и насоки. Препоръчваме изрична процедура, по която проектите на методики и насоки преминават през техническа експертиза от учени в областта на ИИ преди приемането им.

3. Чл. 24, ИИ ресурси в Държавния хибриден частен облак (ДХЧО)

ДХЧО е инфраструктура за държавни информационни системи и защитени данни. Изчислителни ресурси за науката е по-подходящо да се осигуряват по линия на EuroHPC, университетска или друга инфраструктура. От друга страна е добре законът изрично да предвиди ДХЧО да поддържа ресурси за ИИ интеграции в администрацията, особено при работа с чувствителни данни.

4. Чл. 30 Рискове от пристрастяване

Рискът от пристрастяване към препоръчващи системи е най-проследим в средните и висши училища. МОН разполага и с преки канали до учениците и родителите, затова препоръчваме методиката да се съгласува с МОН, МОН да участва в кампаниите и дигиталната хигиена да се включи в учебните програми.